

รายงาน การสำรวจข้อมูลความเสี่ยงผู้สูงอายุในประเทศไทย

ด้านการมีงานทำและมีรายได้ ปี 2555 จังหวัดเชียงใหม่

1. หลักการ ความเป็นมา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีบทบาทภาระหน้าที่ในการดูแลให้บริการกับประชาชนอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก สตรี คนชรา ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส โดยมีเป้าหมายเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเพื่อให้มีข้อมูลในการตัดสินใจตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ จึงได้จัดทำตัวชี้วัดด้านความมั่นคงของมนุษย์ขึ้นเพื่อติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องและกลุ่มผู้สูงอายุก็เป็นกลุ่มที่มีตัวชี้วัดด้วยเช่นกัน

ในการติดตามสถานการณ์ของกระทรวงฯ เกี่ยวกับผู้สูงอายุพบว่าในปี พ.ศ.2554 พบว่าตัวชี้วัดด้านการมีงานทำและการมีรายได้มีค่าลดลง ถึงแม้การพัฒนาด้านการมีงานทำหรือการมีรายได้ของผู้สูงอายุจะไม่ใช้ภารกิจโดยลำพังของกระทรวงฯ ก็ตาม แต่ก็ก็เป็นภารกิจที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามภายใต้แนวทางการพัฒนาด้านการมีงานทำและการมีรายได้ของผู้สูงอายุ จำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูล อย่างเพียงพอเพื่อจะได้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ การจัดการให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

ศูนย์การเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม สำนักงานปลัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในการค้นหาข้อมูลเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับกลุ่มเป้าหมายในเชิงการเฝ้าระวัง รวมทั้งเพื่อการป้องกันปัญหาให้รู้กลาม หรือขนาดวงกว้างมากขึ้น ศูนย์การเฝ้าระวังจึงได้รับมอบหมายให้ดำเนินการศึกษาหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้

เพื่อให้ข้อมูลครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด จึงจัดให้มีการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในประเทศไทยด้านการมีงานทำและมีรายได้ และในการนี้ สำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดรวบรวมข้อมูลของจังหวัดใน 4 อำเภอ 20 ตำบล จำนวน 400 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลวิเคราะห์ในภาพรวมสถานการณ์การมีงานทำและการมีรายได้ของผู้สูงอายุระดับประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การมีงานทำและการมีรายได้ของผู้สูงอายุ
- 2.2 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาศักยภาพการมีงานทำและการมีรายได้ของผู้สูงอายุ

3. ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุที่เป็นหัวหน้าครอบครัวและมีงานทำและมีรายได้ จำนวน 400 ตัวอย่าง ปรากฏผลการศึกษาโดยสรุปดังต่อไปนี้

3.1 ด้านคุณลักษณะของประชากร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะทางด้านประชากร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ร้อยละของคุณลักษณะทางด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	180	45.0
หญิง	220	55.0
รวม	400	100.0
2. อายุ		
60-69	318	79.5
70-79	70	17.5
80-89	12	3.0
รวม	400	100.0
3. ศาสนา		
พุทธ	370	92.4
อิสลาม	3	0.8
คริสต์	23	5.8
ไม่ตอบ	4	1.0
รวม	400	100.0

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
4.การศึกษา		
ไม่ได้เรียน	33	8.0
ประถมศึกษา	252	63.0
มัธยม/ปวช	55	13.8
ปวส./อนุปริญญา	13	3.3
ปริญญาตรี	32	8.0
ปริญญาโท/เอก	3	0.8
รวม	400	100.0
5. สถานภาพสมรส		
โสด	17	4.3
คู่สมรสอยู่ด้วยกัน	239	59.6
คู่สมรสแยกกันอยู่/หย่าร้าง	50	12.5
คู่สมรสเสียชีวิต	93	23.3
ไม่ตอบ	1	0.3
รวม	400	100.0
6. ภูมิลำเนา		
ในเขตเทศบาล	200	50.0
นอกเขตเทศบาล	200	50.0
รวม	400	100.0
7. อาชีพหลักก่อนอายุครบ 60 ปี		
ไม่มีอาชีพ/ไม่ทำงาน	4	1.0
เกษตรกร	106	26.3
รับจ้างภาคเกษตร	27	6.8
รับจ้างทั่วไป	101	25.3
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	53	13.3
พนักงานบริษัท/โรงงาน	76	19.0
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	31	7.8
อื่น ๆ ระบุ	2	0.5
รวม	400	100.0

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
8.การทำงาน/อาชีพในปัจจุบัน		
เกษตร	73	18.0
รับจ้างภาคเกษตร	30	7.5
รับจ้างทั่วไป	115	28.8
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	123	30.8
พนักงานบริษัท/โรงงาน	30	7.5
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	5.8
อื่น ๆ ระบุ	3	0.8
ไม่ตอบ	3	0.8
รวม	400	100.0

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง อายุ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.5 มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี รองลงมาร้อยละ 17.5 มีอายุระหว่าง 70 – 79 ปี เกือบทั้งหมดนับถือ ศาสนาพุทธ การศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาไม่สูงนัก โดยร้อยละ 63.0 สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในขณะที่อีกร้อยละ 8.0 ไม่ได้รับการศึกษาเลย สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ร้อยละ 59.6 สมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ในขณะที่อีกร้อยละ 23.3 คู่สมรสเสียชีวิตแล้ว

ภูมิลำเนา ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.0 เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ใน เขตเทศบาล อาชีพที่กลุ่มตัวอย่างทำมากที่สุดทั้งก่อนอายุครบ 60 ปี คือ อาชีพเกษตรกร แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างอายุครบ 60 ปี แล้ว จำนวนผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรจะลดน้อยลง ในขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกลับมีจำนวนมากขึ้น กล่าวคือ จำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ก่อนอายุครบ 60 ปี มีจำนวนคิดเป็นร้อยละ 26.3 ในขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวนร้อยละ 13.3 แต่เมื่ออายุครบ 60 ปีแล้ว ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ในปัจจุบัน ลดลงเหลือร้อยละ 18.0 ในขณะที่ผู้ที่ประกอบอาชีพ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 30.8 แสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่เลิกทำอาชีพเกษตรกรเมื่ออายุครบ 60 ปี แล้ว และประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

3.2 สถานภาพทางครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพทางครอบครัว ดังต่อไปนี้
 ตารางที่ 2 ร้อยละของสถานภาพครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

สถานะครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกในครัวเรือน		
อยู่คนเดียว (ไม่มีสมาชิก)	46	11.5
มี สมาชิกในครอบครัว	350	87.5
ไม่ตอบ	4	1.0
รวม	400	100.0
2. ความอบอุ่นในครอบครัว		
ไม่อบอุ่น	48	12
อบอุ่น	311	77.8
ไม่ตอบ	41	10.2
รวม	400	100.0
3. ความสุขของกลุ่มตัวอย่าง (ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง)		
ไม่มีความสุข	58	14.5
มีความสุข	336	84
ไม่ตอบ	6	1.5
รวม	400	100.0
1) สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีความสุข		
- เศรษฐกิจ	27	8.1
- ต้องทำงานหนักเกินไป	3	0.9
- ปัญหาสุขภาพของตนเอง	9	2.7
- บุคคลในครอบครัวเจ็บป่วย	1	0.3
- ถูกทอดทิ้ง ไม่มีคนเลี้ยงดู	12	3.6
- อื่น ๆ เช่น ขัดแย้งทางการเมืองในครอบครัว	5	1.5
2) เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างมีความสุข		
- ครอบครัวอบอุ่น ดูแลเอาใจใส่กัน	82	24.6
- สุขภาพแข็งแรงไม่เจ็บป่วย	4	1.2
- ได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	28	8.4

สถานะครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
- ได้อยู่ร่วมกันกับคู่สมรสและลูกหลาน	63	18.9

สมาชิกครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 87.5 มีสมาชิกในครอบครัวหรืออยู่กับสมาชิกครอบครัว ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.8 มีความอบอุ่น และร้อยละ 84.0 มีความสุข ซึ่งเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างมีความสุข คือ ร้อยละ 24.6 มีครอบครัวอบอุ่น และดูแลเอาใจใส่กัน รองลงมาร้อยละ 18.9 ได้อยู่ร่วมกันกับคู่สมรสและลูกหลาน ส่วนเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างไม่มีความสุขคือ เศรษฐกิจ และถูกทอดทิ้ง ไม่มีคนเลี้ยงดู

3.3 สถานะทางเศรษฐกิจและการมีงานทำของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานะทางเศรษฐกิจและการทำงาน ดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3 ร้อยละของสถานะทางเศรษฐกิจและการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

สถานะเศรษฐกิจและการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
3) ประเภทของการทำงานที่ทำให้มีรายได้		
รับจ้างภาคเกษตร	51	12.8
รับจ้างทั่วไป	122	30.5
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	127	31.8
เป็นลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท/โรงงาน	29	7.3
ทำงานในหน่วยงานรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	12	3.0
ปลูกพืชอาหาร	27	6.8
ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น	92	23.0
ปลูกพืชอื่น ๆ	84	21.0
เลี้ยงสัตว์/ประมง	42	10.5
อื่น ๆ	13	3.3
2.การมีงานทำที่แน่นอน		
ไม่มีงานทำที่แน่นอน/ทำเป็นครั้งคราว	168	41.9
มีงานทำที่แน่นอน	213	53.3
ไม่ตอบ	19	4.8
รวม	400	100.0

สถานะเศรษฐกิจและการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
3.ระดับรายได้		
1,001 – 2,000 บาท	19	4.8
2,001 – 3,000 บาท	29	7.0
3,001 – 4,000 บาท	25	6.0
4,001 – 5,000 บาท	52	13.0
5,001 – 6,000 บาท	43	10.8
6,001 – 7,000 บาท	33	8.0
มากกว่า 7,000 ขึ้นไป	199	50.4
รวม	400	100.0
4.แหล่งรายได้ของตนเองที่นอกเหนือจากการทำงาน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)		
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	320	80
ลูก	241	60.3
คู่สมรส	112	28.0
หลาน	19	4.8
ญาติพี่น้อง	17	4.3
เงินบำเหน็จ/บำนาญ	18	4.5
เงินประกันชีวิต	29	7.3
ประกันสังคม	60	15.0
สถานะเศรษฐกิจและการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
อื่น ๆ	5	1.3
5.ความเพียงพอของรายได้รวมของครัวเรือน		
ไม่เพียงพอ	45	11.3
มีพอใช้จ่ายจำเป็น	174	43.5
มีพอใช้จ่ายและทำกิจกรรมที่ชอบ	33	8.3
มีเหลือเก็บออม	144	35.9
ไม่ตอบ	4	1.0
รวม	400	100.0

สถานะเศรษฐกิจและการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
6.การเงิน/ทรัพย์สินที่สำรองไว้ใช้จ่ายกรณีจำเป็นของครัวเรือน		
ไม่มี	57	14.3
มี	340	84.9
รวม	400	100.0
6.1 ประเภทของเงินสำรองที่มี		
เงินสด	278	62
ทอง/เครื่องประดับ	163	40.8
บ้าน	196	49
รถ	142	35.5
ที่ดินเกษตร	77	19.3
ที่ดินอื่นๆ	77	19.3
พันธบัตร	4	1.0
ประกันชีวิต	33	8.3
สิทธิประโยชน์	19	4.8
7.การมีหนี้สินที่ทำให้เกิดความทุกข์/เดือดร้อน		
ไม่มีหนี้สิน	202	50.5
มีหนี้สินที่สามารถใช้คืนได้	179	77.8
มีหนี้สินที่ไม่สามารถใช้คืนได้หมด	17	4.2
ไม่ตอบ	2	0.5
รวม	400	100.0
8.ความสุขในการทำงานที่มีรายได้		
ไม่มีความสุข	47	11.8
มีความสุข	312	78.0
ไม่ตอบ	41	10.2
รวม	400	100.0
9.สาเหตุสำคัญที่สุดที่ยังทำงาน(ที่มีรายได้)		
สุขภาพแข็งแรง/มีแรงทำงาน	174	43.5
ได้ช่วยเหลือคนในครัวเรือน	50	12.5

ต้องการเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว	46	11.5
สถานะเศรษฐกิจและการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการเลี้ยงตนเอง/ครอบครัว/ลูกหลาน	60	14.9
ยังมีหนี้สิน	26	6.5
เป็นงานที่ชอบ/มีความชำนาญ	9	2.3
รู้สึกภูมิใจ/มีคุณค่า/มีประโยชน์/ได้ใช้เวลาว่าง	23	5.8
ไม่ตอบ	12	3.0
รวม	400	100.0
10. สาเหตุที่จะเลิกทำงาน		
ปัญหาสุขภาพ	283	70.8
ต้องดูแลสมาชิก	37	9.3
อายุมาก/อยากพักผ่อน	324	81.0
ขาดแรงงาน	11	2.8
ขาดเงินทุน	25	6.3
รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่	11	2.8
ไม่มีคนในครัวเรือนช่วยทำงาน	2	0.5
อื่น ๆ	1	0.3
11.การปฏิบัติในกรณีถ้าต้องเลิกทำงาน/ไม่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่าย/ไม่สามารถกู้ยืมได้		
ขายบ้าน	77	19.3
ขายที่ดินเกษตร	55	13.8
ขายที่ดินอื่นๆ	81	20.3
ขายกิจการ	34	8.5
ขายทรัพย์สิน	259	64.8
อื่น ๆ	5	1.3

การศึกษาเกี่ยวกับสภาวะการมีงานทำของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ได้แก่ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 31.8 และประกอบอาชีพ ร้อยละ 30.5 อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างไม่ถึงครึ่งที่ไม่มีงานทำที่แน่นอน/ทำเป็นครั้งคราว คือร้อยละ 41.9 และ กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่ง คือ ร้อยละ 53.3 เท่านั้นที่มีงานทำที่แน่นอน และกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 7,000 บาทขึ้นไป ต่อเดือน ซึ่งในประเด็นของรายได้นี้ยังพบว่า รายได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นรายได้เสริมนอกจากการประกอบอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างเกือบ

ทั้งหมด คือ ร้อยละ 80.0 ซึ่งเมื่อรวมรายได้ของครัวเรือนทั้งหมดแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายที่จำเป็น และส่วนใหญ่ยังมีเงินหรือทรัพย์สินสำรองเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในกรณีจำเป็นของครัวเรือนอีกด้วย

สำหรับเงินหรือทรัพย์สินสำรองที่กลุ่มตัวอย่างมีเก็บไว้ใช้จ่ายในกรณีจำเป็น พบว่าทรัพย์สินประเภทเงินสดที่กลุ่มตัวอย่างมีเก็บสำรองไว้มากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.0 มีเงินสดเป็นทรัพย์สินสำรอง รองลงมาร้อยละ 49.0 มีบ้านเป็นทรัพย์สินสำรอง ในขณะที่ร้อยละ 40.8 เก็บทอง/เครื่องประดับ ไว้เป็นทรัพย์สินสำรอง อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่าง มีหนี้สินที่สามารถใช้คืนได้ คือ ร้อยละ 44.8

เมื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการมีความสุขในการทำงานที่มีรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 78.0 มีความสุขในการทำงาน ซึ่งเหตุผลสำคัญที่สุดที่กลุ่มตัวอย่างยังทำงานอยู่ก็เพราะเห็นว่าตนเองยังมีสุขภาพแข็งแรงหรือยังสามารถทำงานได้อยู่ รองลงมาคือเหตุผลความจำเป็นที่ต้องหาเลี้ยงตนเอง ครอบครัว และลูกหลาน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 81.0 เห็นว่าหากตนจะเลิกทำงานก็คงด้วยเหตุผลทางด้านร่างกาย ได้แก่ การมีอายุมาก และปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้นหากมีปัญหาเกี่ยวกับรายได้หรือความจำเป็นทางด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 64.8 จะใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการขายทรัพย์สินที่มีสำรองไว้

ตารางที่ 4 ร้อยละของระดับรายได้เฉลี่ยต่อปี ของครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออม ต่อปี (บาท)	ไม่มี	ต่ำกว่า 15,000	15,000- 24,999	25,000- 49,999	50,000- 99,999	100,000- 199,999	200,000- 399,999	400,000- 699,999	700,000- 999,999	1,000,000 ขึ้นไป	ไม่ตอบ
รายได้รวมของ ครัวเรือน	-	6	5	16	93	138	114	20	3	5	-
	-	1.5%	1.3%	4.0%	23.3%	34.5%	28.5%	5.0%	10.8%	1.3%	
รายจ่ายรวมของ ครัวเรือน	-	8	32	74	117	123	36	7	2	1	-
	-	2.0%	8.0%	18.5%	29.3%	30.8%	9.0%	1.8%	0.5%	0.3%	
หนี้สินรวมของ ครัวเรือน	178	49	49	37	25	35	19	1	3	3	1
	44.5%	12.3%	12.3%	9.3%	6.3%	8.8%	4.8%	0.8%	0.8%	-	0.3%
เงินออมของครัวเรือน	92	102	86	50	34	24	8	2	-	2	-
	23.0%	25.5%	21.5%	12.5%	8.5%	6.0%	2.0%	0.5%	-	0.5%	

จากการศึกษาพบว่า ระดับรายได้รวมเฉลี่ยต่อปีของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ร้อยละ 34.5 มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อปี 100,000 – 199,999 บาท รองลงมาร้อยละ 28.5 รายได้รวมเฉลี่ยต่อปีอยู่ระหว่าง 200,000-399,999 บาท รายจ่ายรวมครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี ครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง

มากที่สุดร้อยละ 30.8 มีรายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ยต่อปี 100,000-199,999 บาท รองลงมาร้อยละ 29.3 มีรายได้รวมครอบครัวเฉลี่ยต่อปี อยู่ระหว่าง 50,000-99,999 บาท หนี้สินรวมของครอบครัว ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดร้อยละ 44.5 ไม่มีหนี้สินของครอบครัว รองลงมา ร้อยละ 12.3 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง ต่ำกว่า 15,000-24,999 บาท และ 15,000-24,999 บาท เงินออมของครอบครัว ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด 25.5 มีเงินอมน้อยกว่า 15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.0 ไม่มีเงินออมของครอบครัว

ตารางที่ 5 ร้อยละของระดับรายได้ตนเองเฉลี่ยต่อปี ของกลุ่มตัวอย่าง

รายได้ รายจ่าย หนี้สิน และเงินออม ต่อปี (บาท)	ไม่มี	ต่ำกว่า	15,000-	25,000-	50,000-	100,000	200,000	400,000	700,000	1,000,000 ขึ้นไป	ไม่ตอบ
		15,000	24,999	49,999	99,999	- 199,999	- 399,999	- 699,999	- 999,999		
รายได้รวมของคน	-	50	34	40	93	99	38	5	1	-	40
	-	12.5%	8.5%	10.0%	23.3%	24.8%	9.5%	1.3%	0.3%	-	10.0%
รายได้จากการทำงาน	-	60	47	42	111	98	33	4	1	-	4
	-	15.0%	11.8%	10.5%	27.8%	21.5%	8.3%	1.0%	0.3%	-	1.0%
รายได้จากแหล่งอื่นๆ	-	311	43	19	14	8	2	-	-	-	3
	-	77.8%	10.8%	4.8%	3.5%	2.0%	0.5%	-	-	-	0.8%
รายจ่ายของตนเอง	-	110	82	62	92	49	3	-	-	-	2
	-	27.5%	20.5%	15.5%	23.0%	12.3%	0.8%	-	-	-	0.5%
หนี้สินของตนเอง	-	48	39	13	6	33	1	1	1	1	257
	-	12.0%	9.8%	3.3%	1.5%	8.3%	0.3%	0.3%	0.3%	0.3%	64.3%
เงินออมของตนเอง	147	117	64	29	19	17	4	-	-	2	1
	36.8%	29.3%	16.0%	7.3%	4.8%	4.3%	1.0%	-	-	0.5%	0.3%

ส่วนการศึกษาด้านรายได้ตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากที่สุดร้อยละ 24.8 มีรายได้ต่อปีเป็นของตนเองต่อปี 100,000-199,999 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.3 มีรายได้ของตนเอง ต่อปี อยู่ระหว่าง 50,000-99,999 บาท รายได้จากการทำงานเฉลี่ยต่อปี กลุ่มตัวอย่างมากที่สุดร้อยละ 27.8 มีรายได้จากการทำงาน เฉลี่ยต่อปี 50,000-99,999 บาท รองลงมา ร้อยละ 24.5 รายได้จากการ ทำงานเฉลี่ยต่อปี 100,000-199,999 บาท รายได้จากแหล่งอื่นๆ เฉลี่ยต่อปี กลุ่มตัวอย่างมากที่สุดร้อย ละ 77.8 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 10.8 มีรายได้ต่ำกว่า 15,000-24,999 บาท รายจ่ายของตนเองเฉลี่ยต่อปี กลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ร้อยละ 27.5 มีรายจ่ายของตนเองต่อปีต่ำกว่า 15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 23.0 มีรายจ่ายของตนเอง ต่อปี อยู่ระหว่าง 50,000-99,999 บาท หนี้สินของตนเอง เฉลี่ยต่อปี กลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ร้อยละ 12.0 มีหนี้สินของตนเองต่อปีต่ำกว่า

15,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 9.8 มีหนี้สินของตนเอง ต่อปี อยู่ระหว่าง 15,000-24,999 บาท เงินออมของตนเอง เฉลี่ยต่อปี กลุ่มตัวอย่างมากที่สุด ร้อยละ 36.8 คือไม่มีเงินออมของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 29.3 มีเงินออมของตนเองเฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 15,000 บาท

3.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม และความต้องการความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 6 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางสังคมและความต้องการความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม		
ไม่ได้เป็น	153	38.3
เป็น	230	57.4
ไม่ตอบ	17	4.3
รวม	400	100.0
1.1 กลุ่ม/ชมรมที่เข้าเป็นสมาชิก		
กลุ่มเกษตรกร	61	15.3
ชกส.	65	16.3
กลุ่มสหกรณ์	77	19.3
กลุ่มออมทรัพย์	90	22.5
กลุ่มแม่บ้าน	46	11.5
กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ	120	30.0
2.ความต้องการความช่วยเหลือจากชุมชน/หน่วยงานในการประกอบอาชีพ/ทำงาน		
ไม่ต้องการความช่วยเหลือ	140	35.0
ต้องการความช่วยเหลือ	258	64.5
ไม่ตอบ	2	0.5
รวม	400	100.0
2.1 ลักษณะของการช่วยเหลือที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ		
- จัดอบรม/พัฒนาทักษะ	86	21.5
- คำปรึกษา/แนะนำ	119	29.8
- หาแหล่งเงินทุนให้	136	34
- จัดหาแรงงานให้	18	4.5

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
- ช่วยเหลือจัดการธุรกิจหรือการทำงานให้มีรายได้อย่างต่อเนื่อง	70	17.5
3.การมีส่วนร่วมต่อการช่วยเหลือสังคมในปัจจุบัน		
เป็นกรรมการกลุ่ม/ชมรม	6	4.4
ช่วยงานด้านศาสนา	55	48.4
ร่วมกิจกรรมกับชุมชน	44	38.5
ให้ความรู้กับชุมชน (เป็นครูภูมิปัญญา วิทยากร)	2	1.8
บริจาคเงินและสิ่งของให้กับชุมชน	11	6.9
รวม	118	100.0
4. ความสามารถเป็นพิเศษอื่น ๆ ที่จะช่วยผู้อื่นได้		
ความรู้ด้านสุขภาพ	5	15.3
ความรู้ด้านช่าง	3	9.3
ครูภูมิปัญญา ครูหนังสือ ปราชญ์ชาวบ้าน	8	23.9
งานหัตถกรรม เย็บเสื้อผ้า จักสาน	3	9.3
การทำอาหาร	8	23.9
สอนด้านอาชีพ	4	12
ด้านดนตรี	2	6.3
รวม	43	100.0

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม ร้อยละ 57.4 มีเพียงร้อยละ 38.3 ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ร้อยละ 30.0 รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 22.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ต้องการความช่วยเหลือจากชุมชน/หน่วยงานในการประกอบอาชีพ/ทำงาน ร้อยละ 64.5 ได้แก่ หาแหล่งเงินทุนให้ ร้อยละ 34.0 และต้องการคำปรึกษา/แนะนำ ร้อยละ 29.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการช่วยงานด้านศาสนา ร้อยละ 48.5 และร่วมกิจกรรมกับชุมชน ร้อยละ 38.5 กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถเป็นพิเศษด้านครูภูมิปัญญา ครูหนังสือ ปราชญ์ชาวบ้าน และการทำอาหาร ร้อยละ 23.9

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

เพื่อให้การศึกษามีข้อมูลในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสุข การมีงานทำ หรือรายได้ของผู้สูงอายุ จึงได้ประมวลผลหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน โดยใช้การประมวลแบบตารางแจกแจงความถี่แบบหลายทาง (Crosstab) โดยมีผลดังต่อไปนี้

4.1 ระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา

ตารางที่ 7 ร้อยละของระดับความสุขในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง	ระดับความสุข			รวม
	ไม่ตอบ	ไม่มี ความสุข	มีความสุข	
ในเขตเทศบาล	4	32	164	200
	2.0%	16.0%	82.0%	100.0%
นอกเขตเทศบาล	2	26	172	155
	1.0%	13.0%	86.0%	100.0%
รวม	6	58	336	400
	1.5%	14.5%	84.0%	100.0%

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความสุขในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยการจำแนกตามภูมิลำเนาของกลุ่มตัวอย่าง คือในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของทั้งสองเขต เป็นผู้ที่มีความสุขในครอบครัว แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนจำนวนของผู้ที่มีความสุขในครอบครัวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล กล่าวคือ ผู้ที่พำนักอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีจำนวนผู้ที่ตอบว่ามีความสุขในครอบครัวร้อยละ 86.0 ในขณะที่ผู้ที่พำนักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีจำนวนผู้ที่ตอบว่ามีความสุขในครอบครัวร้อยละ 82.0

4.2 ระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ตารางที่ 8 ร้อยละของระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	ระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ไม่ตอบ	ไม่มีความสุข	มีความสุข	
ชาย	3	18	159	180
	1.7%	10.0%	88.3%	100.0%
หญิง	3	40	177	220
	1.4%	18.2%	80.5%	100.0%
รวม	6	58	336	400
	1.5%	14.5%	84.0%	100.0%

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความสุขของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวม ทั้งเพศชายและเพศหญิง เกือบทั้งหมดร้อยละ 84.0 มีความสุข และเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศ ชายมีส่วนของการมีความสุขมากกว่าเพศ หญิง (ร้อยละ 88.3 ต่อ 80.5)

4.3 ระดับความอบอุ่นของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนา

ตารางที่ 9 ร้อยละของระดับความอบอุ่นในครอบครัวกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา	ระดับความอบอุ่นในครอบครัว			รวม
	ไม่ตอบ	ไม่อบอุ่น	อบอุ่น	
ในเขตเทศบาล	21	24	155	200
	10.5%	12.0%	77.5%	100.0%
นอกเขตเทศบาล	20	24	156	200
	10.0%	12.0%	78.0%	100.0%
รวม	41	48	311	400
	10.2%	12.0%	77.8%	100.0%

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมี ความอบอุ่น ในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยการจำแนกตามภูมิภาคของภูมิภาคของภูมิภาค คือในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของทั้งสองเขต เป็นครอบครัวที่มีความ อบอุ่น แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนจำนวนของผู้ที่มีความอบอุ่นในครอบครัวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล กล่าวคือ ผู้ที่พักอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมีจำนวนผู้ที่ตอบว่ามีความอบอุ่นในครอบครัว ร้อยละ 78.0 ในขณะที่ผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล มีจำนวนผู้ที่ตอบว่ามีความอบอุ่นในครอบครัวร้อยละ 77.5

4.4 ระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรสในปัจจุบัน
ตารางที่ 10 ร้อยละของระดับความสุขกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	ระดับความสุขของกลุ่มตัวอย่าง			รวม
	ไม่ตอบ	ไม่มีความสุข	มีความสุข	
โสด	-	2	15	17
	-	11.8%	88.2%	100.0%
คู่สมรสอยู่ด้วยกัน	5	15	219	239
	2.1%	6.3%	91.6%	100.0%
คู่สมรสแยกกันอยู่/หย่าร้าง	-	17	3.3	50
	-	34.0%	66.0%	100.0%
คู่สมรสเสียชีวิต	-	24	69	93
	-	25.8%	74.2%	100.0%
ไม่ตอบ	1	-	-	1
	100.0%	-	-	100.0%
รวม	6	58	336	400
	1.5%	14.5%	84.0%	100.0%

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสุขของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพสมรสในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่คู่สมรสอยู่ด้วยกันมีความสุขมากที่สุด ร้อย

ละ 91.6 รองลงมา กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 88.2 กลุ่มตัวอย่างที่คู่สมรส เสียชีวิต ร้อยละ 74.2 และ กลุ่มตัวอย่างที่คู่สมรสแยกกันอยู่/หย่าร้าง ร้อยละ 66.0 ตามลำดับ

5. สรุปและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการมีงานทำและรายได้ของผู้สูงอายุในพื้นที่

กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งเป็นหญิงส่วนใหญ่เกินกว่าครึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี นับถือ ศาสนาพุทธเกือบทั้งหมด กว่าสามในสี่จบการศึกษาประถมศึกษา เกินกว่าครึ่งยังอยู่กับคู่สมรส ประมาณหนึ่งในสี่ คู่สมรสเสียชีวิตแล้วและไม่ได้สมรส ก่อนอายุครบ 60 ปี ส่วนใหญ่ประกอบ อาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป หลังจากอายุครบ 60 ปี พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป เพิ่มมากขึ้น

กลุ่มตัวอย่างเล็กน้อยอยู่ตัวคนเดียว เกือบทั้งหมดมีความรู้สึกรู้สึกมีความสุขและมีครอบครัว ที่อบอุ่น และเรื่องที่ทำให้ไม่มีความสุขจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การถูกทอดทิ้ง ไม่มีคนเลี้ยงดู และปัญหาด้านสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีรายได้จากการค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่า 7,000 บาทขึ้นไป รายได้อื่นๆ ได้จากเบี้ยยังชีพ เกินกว่าครึ่งมีรายได้ ครัวเรือนพอใช้จ่ายจำเป็น และยังมีเหลือเก็บออมภายในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ยังทำงานอยู่มี เพียงเล็กน้อยที่ไม่มีความสุข ประมาณครึ่งหนึ่งยังทำงานเพราะร่างกายแข็งแรงและต้องหาเลี้ยง ตนเอง/ครอบครัว/ลูกหลาน แต่ยังมีกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งเลิกทำงานเพราะอายุมาก อยาก พักผ่อน ส่วนความต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือที่สำคัญในการประกอบอาชีพได้แก่ การหาแหล่ง เงินทุนให้และให้คำปรึกษาแนะนำ

6. ข้อเสนอแนะ

6 .1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความสุขอยู่กับครอบครัว และมีรายได้ มากเกินกว่า 7,000 บาทต่อเดือน มีความสุขกับครอบครัวและใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว สะท้อนถึงจุด แข็งสำคัญกับสภาพสังคมที่มีคุณภาพสูงของจังหวัดเชียงใหม่ และความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ดังนั้น ทางจังหวัดสามารถพัฒนากิจกรรมจากจุดแข็งนี้ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การใช้ศักยภาพของผู้สูงอายุในการถ่ายทอดภูมิปัญญา และทุนทาง วัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง เกิดการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคน สามวัยอย่างสร้างสรรค์

